

PRACA Z DZIECKIEM Z AFAZJĄ

Bogusława Michalik

19 LISTOPADA 2019

NAZEWNICTWO

Międzynarodowa Statystyczna Klasyfikacja Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10

- ✓ **F-80** – specyficzne zaburzenia rozwoju mowy i języka;
- ✓ **F-80.0** – specyficzne zaburzenia artykulacji;
- ✓ **F-80.1** – specyficzne zaburzenia rozwoju mowy i języka o typie ekspresyjnym (afazja ruchowa, motoryczna): zdolność ekspresji mowy jest znacznie poniżej wieku intelektualnego dziecka, ale rozumienie mieści się w granicach normy, mogą współwystępować zaburzenia artykulacji;
- ✓ **F-80.2** – specyficzne zaburzenia rozwoju mowy i języka o typie percepcyjnym; (afazja sensoryczna, afazja Wernickego, głuchota słów): wrodzone zaburzenia percepcji słuchowej, umiejętność rozumienia mowy jest poniżej wieku intelektualnego dziecka, zaburzona jest również ekspresja mowy.

DSM - klasyfikacja zaburzeń psychicznych – specyficzne zaburzenia językowe SLI, DLD.

Diagnoza specyficznych zaburzeń rozwoju mowy i języka wyklucza zaburzenia:

- ✓ neurologiczne,
- ✓ zmysłowe mające bezpośredni wpływ na mowę (słuchu, somatyczne),
- ✓ ze spektrum autyzmu,
- ✓ niepełnosprawność intelektualną.

Przepisy prawa oświatowego: afazja jako kategoria niepełnosprawności;
„niepełnosprawność ruchowa, w tym afazja”.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym z 9 sierpnia 2017 r.

Przyczyny i patomechanizmy

Wg Jastrzębowskiej:

- ✓ uwarunkowania genetyczne lub konstytucjonalne,
- ✓ opóźnienia w zakresie dojrzewania ośrodków korowych oraz zaburzeń funkcjonalnych - dysfunkcje OUN,
- ✓ organiczne uszkodzenia OUN - mikrouszkodzenia mózgu.

Wg Dilling-Ostrowskiej:

- ✓ spowolnienie lub zaburzenia mielinizacji włókien nerwowych,
- ✓ nieprawidłowy rozwój dróg nerwowych odpowiedzialnych za mowę,
- ✓ nieprawidłowości do których doszło w pierwszym trymestrze ciąży.

Wg Daniluk:

- ✓ wrodzona patologia mózgowa, okołoporodowa lub występująca w pierwszych miesiącach życia dziecka.

Objawy afazji rozwojowej:

- ✓ zaburzenie lub zniesienie możliwości wyrażania myśli słowami,
- ✓ mowa powolna, oszczędna w słowa i zdania budowana z wysiłkiem,
- ✓ niemożność naturalnego opanowania systemu gramatycznego i składni np.:
  - niewłaściwa fleksja
  - parafazje głoskowe (zamiany głosek, opuszczanie i przestawianie głosek)
  - parafazje słowne (wtrącanie błędnych słów)
  - niewłaściwa forma gramatyczna (agramatyzmy)
  - uproszczenia w budowie zdań przez opuszczanie np. przyimków i niezmienianie końcówek rzeczowników (styl depeszowy lub styl telegraficzny),
- ✓ zaburzenia o charakterze amnestycznym – zapominanie już nabytego słownictwa, dziecko nie potrafi przypomnieć sobie właściwych słów do określenia przedmiotów i pojęć, określa przedmioty opisowo (np. „pióro” – „to do pisania”),
- ✓ problemy z uczeniem się nowych słów i zapamiętywanie ich znaczeń,
- ✓ trudności z powtarzaniem cudzych słów i zdań,
- ✓ tworzenie neologizmów, zniekształcenia słów, często niezrozumiała mowa zwana potocznie językiem „elfickim”,
- ✓ zaburzenia rozumienia mowy; czasami dziecko rozumie sens niektórych słów ale nie rozumie znaczenia całego zdania,

- ✓ zaburzenia we wszystkich czynnościach mowy: powtarzanie, rozumienie, nadawanie,
- ✓ zaburzenia w podsystemach języka: fonetyczno-fonologicznym, fleksyjno-składniowym, leksykalno-semantycznym, pragmatycznym,
- ✓ zakłócenia w nabywaniu umiejętności czytania i pisania.

Zaburzenia towarzyszące:

- ✓ trudności w czytaniu (aleksja),
- ✓ trudności w pisaniu (agrafia),
- ✓ ograniczenia w uczeniu się na pamięć (dzieci wolniej zapamiętują, niedokładnie, nieadekwatnie, szybciej zapominają),
- ✓ problemy z koncentracją uwagi,
- ✓ męczliwość, zaburzenia integracji sensomotorycznej, problemy z motoryką małą, dużą i grafomotoryką,
- ✓ nerwowość, lękliwość, unikanie kontaktów społecznych, izolowanie się.

Dziecko afatyczne podczas zajęci lekcyjnych opartych na słowie:

- ✓ szybko się męczy, nie jest w stanie skupiać uwagi na dłużej,
- ✓ szybko traci zainteresowanie zbyt trudnym zadaniem, motywację do pracy,
- ✓ wolniej wykonuje wszystkie zadania,
- ✓ słabo zapamiętuje materiał z lekcji opartej tylko na przekazie werbalnym, pozbawionej podparcia wzrokowego,
- ✓ może nie rozumieć słyszanych komunikatów,
- ✓ może nie rozumieć samodzielnie czytanych tekstów i mieć problem z ich opracowaniem,
- ✓ może mieć trudności w samodzielnej ocenie ważności podawanych przez nauczyciela informacji i samodzielnym wykonaniu notatki z lekcji,
- ✓ zwykle ma problem z samodzielnym napisaniem wypracowania,
- ✓ ma wyraźne ograniczenia w uczeniu się na pamięć,
- ✓ ma trudności w samodzielnym przeczytaniu i opracowaniu lektur,
- ✓ ma trudności ze zrozumieniem przysłów, przenośni, metafor,
- ✓ ze względu na trudności językowe może mieć trudności z nawiązywaniem i podtrzymywaniem bliższych relacji z rówieśnikami.

Ogólne wskazówki dla nauczyciela:

- ✓ zapoznaj się z opiniami specjalistów na temat dziecka,
- ✓ pamiętaj o ograniczeniach ale poznaj i wykorzystaj mocne strony i naturalne talenty dziecka,
- ✓ bądź w bliskim kontakcie, wzmacniaj jego poczucie wartości, nagradzaj wysiłek,
- ✓ pracując na materiale językowym stawiaj realne cele: dziel materiał na mniejsze jednostki, różnicuj zadania, ograniczaj materiał do najistotniejszych treści, zapewnij przerwy,
- ✓ zwracaj się bezpośrednio do dziecka podając ważne informacje, zadając pytania, wydając polecenia,
- ✓ używaj znanego dziecku słownictwa, stosuj proste konstrukcje zdaniowe, w dłuższych wypowiedziach akcentuj najistotniejsze treści,
- ✓ wykorzystuj atrakcyjne materiały dydaktyczne (realne przedmioty, modele, schematy, plansze, rysunki) stanowiące podparcie w rozumieniu tekstu, zadania,
- ✓ wspieraj młodsze dzieci przy czytaniu tekstów: wspólnie, na zmianę, pod kontrolą dorosłego; na bieżąco wyjaśniaj, korzystaj z rysunków,
- ✓ zadając wypracowania pamiętaj, że dziecko afatyczne potrzebuje więcej czasu na napisanie tekstu oraz wsparcia (np. planu opowiadania lub pytań pomocniczych),
- ✓ nie obarczaj dziecka afatycznego koniecznością zapamiętywania mniej istotnych treści,

- ✓ sprawdzanie wiedzy powinno uwzględniać jego ograniczenia - dostosuj pytania, odpowiednio je formułuj, używaj kontekstu zdaniowego, podpowiedz pierwszą głoskę, sylabę, wyraz,
- ✓ pamiętaj, że dziecko afatyczne jest świadome swoich ograniczeń - upewnij się, że robi postępy ale też nagradzaj za włożony wysiłek,
- ✓ współpracuj z rodzicami - wysłuchaj ich uwag, udzielaj rad, pomagaj rozwiązać problemy związane z nauką dziecka i jego funkcjonowaniem emocjonalnym (to rodzice biorą na siebie ciężar utrwalania w domu materiału przerobionego na lekcji często zupełnie do tego nieprzygotowani- muszą wiedzieć jak to robić),
- ✓ poszukaj takich rozwiązań, które pozwolą dziecku zdobyć wiedzę, rozwijać się i czerpać radość z uczenia się i chodzenia do szkoły.

Dziękuję za uwagę!